

Vardarbība pret bērniem tiesiskais regulējums

Laila Grāvere
Tiesībsarga biroja
Bērnu tiesību nodaļas vadītāja
11.12.2015.

Bērna tiesības

1. Tiesības uz pilnvērtīgu attīstību
(ANO Bērnu tiesību konvencijas 6.pants; BTAL 7.pants)
2. Tiesības neciest no vardarbības
"Pret bērnu nedrīkst izturēties cietsirdīgi, nedrīkst viņu mocīt un fiziski sodīt, aizskart viņa cieņu un godu." (BTAL 9.panta otrā daļa)
3. Tiesības uz drošu vidi izglītības iestādē
"Izglītojamam ir tiesības uz dzīvībai un veselībai drošiem apstākļiem izglītības iestādē un tās organizētajos pasākumos." (Izglītības likuma 55.panta 8.punkts)
4. Tiesības uz valsts apmaksātu rehabilitāciju vardarbības gadījumā
(BTAL 52.pants; MK 22.12.2009. noteikumi Nr.1613 „Kārtība, kādā nepieciešamo palīdzību sniedz bērnam, kurš cietis no prettiesiskām darbībām”)

Bērna pienākumi

1. Ievērot sabiedrībā pieņemtos uzvedības noteikumus. Izmantojot savas tiesības, neaizskart citu bērnu un pieaugušo tiesības un likumīgās intereses. (BTAL 23.panta piektā daļa)
2. Nepieļaut emocionālu un fizisku vardarbību
(Izglītības likuma 54.panta 5.punkts)
3. Rīkoties atbilstoši iekšējās kārtības noteikumos noteiktajam, ja kādas personas darbībā saskata draudus savai vai citu personu drošībai (Izglītības likuma 54.panta 2.punkts)

Vecāku tiesības

1. Saņemt palīdzību bērnu audzināšanā
Pašvaldība palīdz ģimenei bērna audzināšanā un izglītošanā. Valsts un pašvaldības gādā par bērna brīvā laika pavadīšanas iespējām un sniedz citus pakalpojumus, kuri veicina bērna pilnveidošanos un palīdz ģimenei bērna audzināšanā.
(BTAL 26.panta trešā un ceturrtā daļa)
2. Saņemt palīdzību krīzes situācijā
Ja vecāku un bērna attiecības nenodrošina bērna attīstībai labvēlīgu vidi, pašvaldība palīdz ģimenei, nodrošinot psihologa, sociālā pedagoga vai cita speciālista konsultāciju, izraugās bērnam atbalsta ģimeni vai uzticības personu, kura palīdz noregulēt bērna un vecāku savstarpējās attiecības.
(BTAL 26.panta otrā daļa)

Vecāku pienākumi

1. Bērniem, lai viņi varētu pilnīgi un harmoniski attīstīties kā personības, jāaug ģimenē, laimes, mīlestības un saprātnes gaisotnē
(ANO Bērnu tiesību konvencijas preambula)
2. Vecāki vai aizbildņi ir galvenās personas, kas atbildīgas par bērna audzināšanu un attīstību. Viņu galvenais pienākums ir gādāt par bērna interesēm.
(ANO Bērnu tiesību konvencijas 18.pants; Civillikuma 177.pants)
3. Vecāki ir bērna dabiskie aizbildņi (likumiskie pārstāvji). Viņu pienākums ir aizstāvēt bērna tiesības un ar likumu aizsargātās intereses. (BTAL 24.panta trešā daļa)
4. Katra iedzīvotāja pienākums ir sargāt savu un citu bērnu drošību, ne vēlāk kā tajā pašā dienā ziņot policijai, bāriņtiesai vai citai institūcijai par jebkādu vardarbību un noziedzīgu nodarījumu vai administratīvu pārkāpumu pret bērnu, par viņa tiesību pārkāpumu vai citādu apdraudējumu (...).
(BTAL 73.panta pirmā daļa)

Kā vecāki var aizstāvēt bērna tiesības?

Bērnu savstarpējas vardarbības gadījumā:

1. Vērsties pie izglītības iestādes vadītāja
2. Vērsties Izglītības kvalitātes valsts dienestā
3. Vērsties administratīvajā rajona tiesā. Pieteikumā par izglītības iestādes faktiskās rīcības pārsūdzēšanu vienlaicīgi var prasīt arī atļūdzinājumu.
4. Vērsties Valsts policijā
5. Vērsties tiesā Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā pret vainīgā bērna vecākiem

Pedagogu vai darbinieku vardarbības gadījumā:

1. Vērsties pie izglītības iestādes vadītāja
2. Vērsties Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijā
3. Vērsties administratīvajā rajona tiesā. Pieteikumā par izglītības iestādes faktiskās rīcības pārsūdzēšanu vienlaicīgi var prasīt arī atļūdzinājumu.
4. Vērsties Valsts policijā

Vērsties sociālajā dienestā sociālās rehabilitācijas saņemšanai

Izglītības iestādes pienākumi

1. Iekšējās kārtības noteikumos noteikt:

- izglītojamo uzvedības noteikumus izglītības iestādē, tās teritorijā un izglītības iestādes organizētajos pasākumos (6.1) un atbildību par iekšējās kārtības noteikumu neievērošanu (6.6);
- izglītojamā rīcību, ja izglītojamais kādas personas darbībā saskata draudus savai vai citu personu drošībai (6.4.);
- vadītāja un pedagoga rīcību, ja tiek konstatēta fiziska vai emocionāla vardarbība pret izglītojamo (6.5.)

Izglītības iestādes pienākumi

- pedagogs informē vadītāju par izglītojamā uzvedību (5.¹ 1);
- vadītājs nodrošina izglītojamam, kurš apdraud savu vai citu personu drošību, veselību vai dzīvību, mācības citā telpā sociālā pedagoga, izglītības psihologa vai cita pedagoga klātbūtnē. Mācības citā telpā var ilgt no vienas mācību stundas līdz mācību dienas beigām (5.¹ 2);
- vadītājs rakstiski informē vecākus par izglītojamā uzvedību un nepieciešamo vecāku sadarbību ar izglītības iestādi (5.¹ 3);
- rīkojumā nosaka atbalsta personāla pienākumus, lai veicinātu turpmāko sadarbību ar izglītojamo un vecākiem un izstrādātu atbalsta pasākumus atbilstoši izglītojamā vajadzībām un situācijai (5.¹ 4);
- ja izglītojamā uzvedībā nav uzlabojumu un vecāki nevēlas sadarboties ar izglītības iestādi, bet situācijas risināšanā vēlas iesaistīt citus speciālistus, vadītājs šo informāciju nosūta attiecīgajai pašvaldībai (5.²).

(MK 24.11.2009. noteikumi Nr.1338 "Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo drošība izglītības iestādēs un to organizētajos pasākumos")

Kāpēc jāinformē pašvaldība?

Pašvaldībai ir pienākums sadarbībā ar bērnu vecākiem, izglītības iestādēm, valsts policiju, sabiedriskajām organizācijām un citām iestādēm izstrādāt uzvedības sociālās korekcijas programmu katram bērnam, kurš:

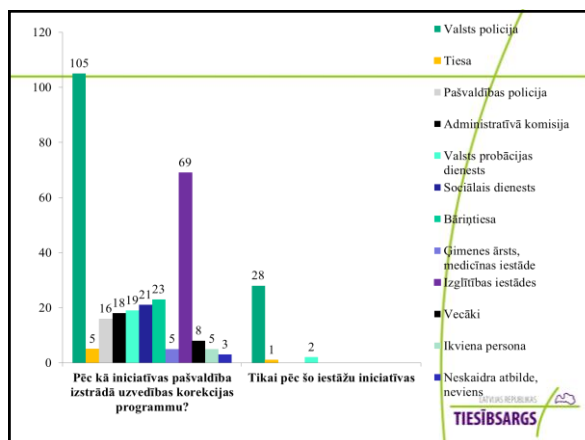
- izdarījis Krimināllikumā paredzētās darbības;
- vairāk nekā divas reizes izdarījis LAPK paredzētās darbības;
- ubago, klaiņo vai **veic citas darbības, kas var novest pie prettiesiskas rīcības.**

(BTAL 58.pants)

Latvijas pašvaldību aptaujas rezultāti

Cik bērniem izstrādātas uzvedības korekcijas programmas:

	2013.	2014.	2015.
nevienam	18	17	32
1 līdz 5	60	55	49
6 līdz 10	15	21	17
11 līdz 20	13	14	8
21 līdz 30	6	5	5
31 līdz 40	2	2	1
41 – 50	1	0	2
		1(55)	1(61)
		1(61)	1(70)
		1(78)	
		1(111)	

Paldies!